

Deliberationes tudományos folyóirat

17. évfolyam 1. szám 2024/1, 106–114. oldal

Kézirat beérkezése: 2024.05.24.

Kézirat befogadása: 2024.10.28.

DOI: 10.54230/Delib.2024.1.106

Deliberationes Scientific Journal

Vol.17; Ed.No. 1/2024, pages: 106–114

Paper submitted: 24th May 2024

Paper accepted: 28th October 2024

DOI: 10.54230/Delib.2024.1.106

AZ OLVASÓK ÉRZELMI BEVONÁSA A KORTÁRS IFJÚSÁGI KRIMIBEN

Szilvássy Orsolya

Gál Ferenc Egyetem, Pedagógiai Kar

Absztrakt

Az irodalmi szövegek befogadásához szükséges kognitív és érzelmi mechanizmusok elválaszthatatlanok a valós tapasztalatoktól és az irodalmi befogadás ezeknek a folyamatoknak a gyakorlásához és fejlődéséhez is hozzájárul. Ezen kívül az olvasás során átélt érzelmek fontos szerepet töltenek be abban is, hogy az olvasók érdekeltté váljanak a befogadásban.

Az alábbi írás két kortárs ifjúsági bűnügyi regényben vizsgálja meg a narráció által keltett és ábrázolt érzelmek, illetve a szereplőkhöz fűződő empátia szerepét a művek befogadásában. A két regény az ifjúsági krimi, a krimi noir és a dark fantasy zsánereit kombinálva változatos lehetőségeket kínálnak a fiatal olvasóknak az érzelmi tapasztalatszerzésére.

Kulcsszavak: érzelmi nevelés, ifjúsági irodalom, krimi, kognitív kritika

THE EMOTIONAL ENGAGEMENT OF READERS IN CONTEMPORARY JUVENILE CRIME FICTION

Orsolya Szilvássy

Gál Ferenc University, Faculty of Pedagogy

Abstract

The cognitive and emotional mechanisms necessary for understanding and enjoying literary texts are inseparable from real experiences and literary reading contributes to the practice and development of these processes. This paper examines the role of the emotions evoked and portrayed by narrative and the empathy for the characters in the reception of two contemporary juvenile crime novels. Combining the genres of

juvenile crime fiction, crime noir and dark fantasy, the two novels offer young readers a variety of ways to experience emotion.

Keywords: emotional engagement, crime fiction, children's literature, cognitive poetics

A gyermek- és ifjúsági irodalom kognitív kritikai megközelítései szerint az irodalmi szövegek befogadásához szükséges kognitív és érzelmi mechanizmusok elválaszthatatlanok a valós tapasztalatoktól és az irodalmi befogadás ezeknek a folyamatoknak a gyakorlásához és fejlődéséhez is hozzájárul (Kidd & Castano, 2013). Az érzelmek területén például azzal, hogy a fikció olyan helyzetek ábrázolását nyújtja az olvasóknak, amelyekben azok az érzelmek szimulációjával találkoznak (Hogan, 2013). Mivel a kezdő olvasóknak korlátozott élettapasztalata van ezen a téren, a fikció helyettesítő élményt nyújthat, akár még azelőtt megtapasztalhatnak bizonyos érzelmeket, hogy a való életben találkoznának velük (Nikolajeva, 2014). Ezen kívül az érzelmek fontos szerepet töltenek be abban is, hogy az olvasók érdekeltté váljanak a befogadásban, ami az olvasóvá nevelés szempontjából különösen lényeges (Vermeule, 2010). Az alábbi írás két kortárs ifjúsági bűnügyi regényben vizsgálja ezeket az összefüggéseket a narráció által keltett és ábrázolt érzelmek, illetve a szereplőkhöz fűződő empátia vonatkozásában. Szécsi Noémi *Mandragóra utca 7.* és Mészöly Ágnes *A kupolák titka* című regényei az ifjúsági krimi, a krimi noir és a dark fantasy zsánereit kombinálva változatos lehetőségeket kínálnak a fiatal olvasóknak az érzelmi tapasztalatszerzésére.¹

AZ ÉRZELMEK ÉS AZ IRODALMI BEFOGADÁS

A kortárs kognitív érzelemelméletek egyik legfontosabb eredménye az érzelmek szerepének átértékelése a megismerés területén. Az emóciókat ma már nem csupán bizonyos ingerekre adott szubjektív válaszoknak tekintik, hanem a kogníció olyan integráns részeinek, amelyek a megértést befolyásoló, értéktelített reprezentációkat közvetítenek (Ortony, Clore & Collins, 2022). Ennek fényében irodalomtudományos szempontból is felvetődött az érzelmek szerepének vizsgálata az irodalmi szövegek megértésében és befogadásában, már csak azért is, mert – ahogy a kognitív kritika képviselői állítják – ugyanazok a kognitív és érzelmi mechanizmusok működnek bennünk olvasás közben, mint valóságos szituációk átélésekor (Horváth, 2020). Az evolúciós pszichológiai kultúraelmélet ebből a párhuzamból vezeti le nemcsak az irodalom, hanem minden művészeti ág létét, azt állítva, hogy azok azért jöttek létre, mert előnyösek a fajfenntartás szempontjából: vagy közvetlen túlélési célt szolgálnak, vagy olyan organizációs működésmódú adaptációk, amelyek célja egy közvetlen túlélési célt szolgáló adaptáció fejlesztése, mivel élvezetük javítja a neurokognitív adap-

¹ Az ifjúsági krimi műfaji sajátosságait részletesebben tárgyaltam már a két regény kapcsán, a jelen írás az érzelmi bevonásra fókuszál, ennek ellenére tartalmaz átfedéseket a korábbi a cikkel (Vö. Szilvássy, 2023).

tációk ontogenetikus szerveződését és teljesítőképességét (Tooby & Cosmides, 1992). Ebből a nézőpontból az irodalmi szövegek nem öncélú esztétikai tárgyak, hanem kulturális eszközök, amelyek használata egyéni és közösségi előnyökkel jár, befogadásuk az emberi elme számára a gyakorlás lehetőségét biztosítja valós kockázat nélkül, mivel az élet más területein is hasznos mentális mechanizmusokat működtet a fikció biztonságos keretei között.

A gyermek- és ifjúsági irodalom jelentős részére tekinthetünk ezért úgy is, mint szocializációs irodalomra, amely bevezet az emberi elme működésének ismeretébe és esztétikai kvalitásainak köszönhetően anélkül járul hozzá különböző kompetenciák fejlődéséhez, hogy olvasóit nyíltan okítaná. Az érzelmi kompetenciának nevezett igen összetett képességrendszer legtöbb részterülete megjelenhet ebben a folyamatban, a gyakorlás lehetősége kiejt az érzelmek felismerésére és kifejezésére, az érzelmek kognitív dimenziójára, vagyis ismeretére és megértésére, valamint az érzelmek és a cselekvés kapcsolatára, az érzelem szabályozására is (Vö. Szilvássy, 2022).

A MANDRAGÓRA UTCA 7. ÉS A FÉLELEM TÖRTÉNETE

Szécsi Noémi *Mandragóra utca 7.* című regénye, amely 2012-ben jelent meg először az Európa Kiadónál, majd 2018-ban a Magvetőnél is, két kislány, Ida és Tamara nyomozásának történetét beszéli el a címmel megnevezett, rejtélyekkel teli bérházban. A paratextuális információk (elsősorban a könyv borítója, címe és fülszövege) is a gótikus regények világát idézve megerősítik, hogy a helyszín a narratív sémákra is kihatással lesz. Az ábrázolt tér ezekben a szövegekben több, mint díszlet, strukturális szempontból inkább aktáns funkcióval bír. Szécsi regényében a helynek szelleme van, olyan múltja, ami a megátkozás beszédaktusán keresztül kihat az aktuálisan elbeszélte történet jelen idejére, mivel a Mandragóra utca 7. számú ház egy korábbi boszorkánytanya helyén épült és ezért átok ül rajta. A szerző jó érzékkel kapcsolja össze az elvárt kastély motívumát a terjeszkedő nagyváros urbanisztikai realitásával – aminek immár természetes velejárója az a gazdaságilag racionalizált gyakorlat, hogy ősi, szakrális funkciójú területeket építenek be.

A regény első jelenetében a narrátor a főszereplő kislány érzékelési tapasztalatait közvetítve beszéli el, hogy a szereplő éjszaka egyedül van és fél: „Éjfél már elmúlt, amikor kipattant az alvó kislány szeme” (Szécsi, 2012). Maga a félelem szó egyszer sem fordul elő a szövegben, sem az, hogy mit érez pontosan a szereplő, de a leírt szituáció, a kislány óvatos mozdulatai egyértelműen erre az érzésre utalnak. A szereplő tudattartalmát az elbeszélő tehát nem direkt módon közli (*telling*), hanem csak mutatja (*showing*), ezért az olvasónak – akárcsak a valóságos szituációkban – a szomatikus jelzésekből kell következtetnie az érzelmekre. Az olvasó itt olyan terepen találja magát, ami a szociális kapcsolatok és az irodalmi szövegek befogadása szempontjából egyaránt lényeges képesség gyakorlását teszi lehetővé. Mások testi jelzéseinek megértése és a megfelelő reakció legalább olyan fontos, mint a tudatelméleti képességünk,

amelynek birtokában más emberek gondolataira és szándékaira következtetünk. Amikor mások testi jelzéseit empatikusan úgy értelmezzük, mintha a sajátunk lenne egy hasonló szituációban, lehetővé teszi számunkra, hogy a cselekvéseknek, alapvető motorikus szándékoknak, érzéseknek és érzelmeknek mások által is elfogadott, interperszonális értelmet tulajdonítsunk. Ezért az interszubszejtivitást mindenekelőtt interkorporativitásnak kellene tekinteni, mivel a testi, fiziológiai érzetek meghatározóak a kialakulásában. A jelen írás szempontjából különösen lényeges, hogy ez a képesség nemcsak másokhoz való kapcsolódásunkat alapozza meg, hanem a fiktív elbeszélésekhez való viszonyunkat is döntően befolyásolja (Gallese & Wojciechowski, 2011).

Az interkorporativitás a fikció befogadásában főképpen akkor jut nagyobb szerephez, amikor a narráció nem nyújt explicit információt egy szereplő tudattartalmáról, az olvasó ilyenkor konstruktívan, saját élettapasztalataira hagyatkozva egészíti ki az „üres helyeket”, valamint paratextuális információkat is figyelembe vesz. Ez utóbbi lehetőség a *Mandragóra utca* 7.-ben messzemenőig adott. Az olvasó P. Szathmáry István izgalmas illusztrációjával találkozik először a borítón, majd még egyszer az első oldalon is, amely a rettenetes bérházat és lakóit ábrázolja. A kezdő jelenetet az illusztrátor azután egy külön grafikával is felvezeti: ezen az látszik, hogy a kislány állig betakarózva mered az ablaka előtt elvonuló fekete árnyra. A képi információk megerősítik, kiegészítik, a karikatúrisztikus stílusuknak köszönhetően árnyalják az írott narrációt, a befogadói figyelmet határozottan irányítják a félelem szemantikai tartománya felé. A regényben azután többször előtérbe, majd háttérbe kerül ez a negatív érzés, a félelmet keltő jelenetek pozitív érzelmeket mozgósító részekkel váltakoznak. Ez a fajta érzelmi hullámvás döntő módon járul hozzá ahhoz, hogy az olvasó a negatív érzelmeket élvezni tudja és ne szenvedjen tőle. A stresszkeltő ingerek és megnyugtató szekvenciák váltakozása ugyanis a stressz feloldásából fakadóan „dopamin-aktivitást vált ki, amely a test számára jutalomérzést nyújt” (Kovács, 2022).

A regény első fejezetében további interpretációs bizonytalanság merül fel: a tér egyszerre tűnik reálisnak és irreálisnak. A ház leírása alapján nehéz eldönteni, hogy egy felújításra szoruló budapesti bérház jelenik-e meg, amely ideális helyszíne lehet bármely krimi noirnak, vagy egy fantasyba illő elvarázsolt kastély, amelynek elemei mindjárt életre kelnek. A bizonytalanságból ered az az „unheimlich”, kísérteties hatás, amelynek kialakulása a befogadóban Freud (1998) szerint egy kognitív hiányhoz, a „megítélés-dilemmához” köthető. A látási viszonyok is a találgatásoknak kedveznek: az éjszakai jelenettel induló történet késődelutánival folytatódik és a sötét helyszínek végig kísérik a meglehetősen szerteágazó cselekményt, amelyben a furcsa lakókhöz kötődő rejtélyek megfejtése az összekötő szál. A belső perspektívából ábrázolt helyszínek magukban hordozva a múltat és a varázslatot fenn tartják a mágikus és a racionális közti átjárás lehetőségét, azt sugallva, hogy a láthatatlan tartományában fenyegető lények rejtőzködnek, hiszen az éjszaka és a sötétség az ösztönök, az agresszió és a bűn archetipikus közege. Itt a szöveg egyszerre épít az olvasó közvetlen érzelmi válaszára,

amelyeket a félelemkeltő ingerekre ad, valamint a szereplővel kialakított percepciók és empatikus kapcsolatra. A bevezető jelenet – továbbra is a szereplő érzelési fókuszához csatlakozva – úgy végződik, hogy a kislány „(f)élalomban még látni vélte, amint egy sötét árny eloson az ablaka előtt” (Szécsi, 2012). A történetet státusában ezért egy további bizonytalanság mutatkozik, mivel a folytatást akár a szereplő álmának is tekinthetjük, azonban ennek a lehetőségnek a felismerése olyan mentalizációs következtetés, amelyre kezdő olvasók még nem képesek, ők valószínűleg egyszerűen kronológiai viszonyba helyezik a bevezető részt az azt követőkkel.

Mindezek fényében úgy tűnik, hogy Szécsi Noémi regénye a gyermeki psziché egyik alapélményéhez kapcsolódik, az olvasót úgy teszi érdekeltté, hogy következetesen előhívja azt a félelem-sémát, amelyet sajátos múltbeli élmények és az ezekre adott egyéni reakciók formáltak. A főszereplő jellemfejlődésében is megmutatkozik, hogy ebben a szövegben a félelem a legfontosabb tematikai elem, amely összhangban áll azzal a kognitív pszichológiából is ismert elvvel, hogy az érzelem minősége a befogadó kognitív kiértékelésétől függ. A tanulságot a narrátor összegzi is: „Minden éppen olyan rémisztőnek bizonyult, mint képzelte, vagy talán annál kicsit rémisztőbbnek is, és ő mégis megjárta a pincét, kihallgatta a boszorkányokat és szembeszállt a lidérccel. Ettől mintha a félelme is elpárolgott volna. Pedig továbbra is ugyanabban a házban kellett laknia” (Szécsi, 2012). A regény jó példát nyújt arra, hogy az irodalmi szövegek úgy kínáljanak alkalmat egy negatív érzelem kipróbálására, hogy az olvasók egyéni igényeiknek megfelelően élhessenek át az élményt. A gyerekek ugyanis saját lelki és mentális preferenciáikat is érvényesíthetik a befogadásban azáltal, hogy többször újra olvassák a szöveget vagy bizonyos részleteket figyelmen kívül hagynak és ezzel saját lelki szükségleteikhez igazítják az érzelmi (és az ehhez szorosan kapcsolódó esztétikai) hatást.

A KUPOLÁK TITKA ÉS AZ EMPÁTIA

A gyermekirodalomi vizsgálódások középpontjában az érzelmi kompetenciával kapcsolatban elsősorban az empátia áll, amely nem is egyetlen jelenség, hanem bizonyos képességek összehangolt működésének összessége. Ha ugyanis empatikusan viszonyulunk valakihez, akkor bele tudunk helyezkedni a helyzetébe, megértjük a nézőpontját és erre azonnali érzelmi választ adunk. Ez a meghatározás világosan megmutatja, hogy az empátia egyszerre jelenti mások nézőpontjának megértését, illetve a saját érzelmi reakciók felismerését, vagyis affektív, kognitív és fiziológiai folyamatokat egyaránt magában foglal. Az affektív aspektust az érzelmi együttérzés alkotja, a kognitív folyamat a másik ember helyzetébe való behelyezkedésre, a fiziológiai pedig az idegrendszer autonóm tevékenységeire utal, például a másik örömeinek, szorongásának vagy fájdalmának átélésére (Tooby & Cosmides, 2000) idézi: Kümmerling-Meibauer, 2016). Az irodalmi befogadás során nyilvánvalóan az olvasó és szereplő közti viszonyban nyílik erre alkalom, mert a fiktív alakokhoz is viszonyul-

hatunk empatikusan, ha az irodalmi szöveg megteremti ennek feltételeit és az olvasó diszpozíciói is megfelelőek.

Fikciós szövegeket gyakran minősít a kritika abból a szempontból, hogy a narrációban a cselekmény vagy a szereplők pszichológiája a domináns. Az előbbi és történetileg is első csoportba olyan narratívák kerülnek, amelyekben a karakterek csak narratív funkciók hordozói, belső vívódásaik, érzéseik, gondolataik nem képezik az elbeszélés tárgyát, csak éppen annyira jelennek meg a tudati tartalmak, hogy a tettek közvetlen motivációi érthetők legyenek. Legtipikusabb példa erre a népmese, de a klasszikus detektívregény is ide tartozik, ezekben a műfajokban a karakterek alárendeltek az eseményeknek, nem összetett személyiségek, alantas vagy nemes jellemvonásokon kívül nem rendelkeznek más tulajdonságokkal. A karakterközpontú narratívákban ezzel szemben a lelki történések kerülnek fókuszba és az elbeszélő hozzáférést nyújt az olvasó számára a szereplői tudatokhoz is. A gyermek- és ifjúsági epikai művek általában a két elbeszélésmódot változó mértékben kombinálják és sokszor genderpreferenciákat is emleget a szakirodalom a kétféle elbeszélésmód kapcsán, miszerint a fiúk a pergő cselekményű, akciódús szövegeket, míg a lányok a karakterek érzelmi életére is fókuszáló történeteket kedvelik jobban (Nikolajeva, 2002). Véleményem szerint az itt tárgyalt ifjúsági regények ebből a szempontból kettős olvasási lehetőséget nyújtanak.

A 2020-ban megjelent *A kupolák titka* is a krimi noir atmoszféráját idézi meg, itt is Budapest valaha jobb időket megélt részei jelentik a színteret, ahol a bűn és a rend képviselői összecsapnak. A regény a nyolcadik kerület Palotanegyedében indul egy a történet idejét jóval megelőző jelenettel, amely egy félresikerült kísérlet végzetes következményét meséli el: egy vilájobbító csodaszer mellékhatása következtében az emberek elveszítik normális testi halmazállapotukat és fekete füstgomolyagként örökre a sötét padlások jószándékú szellemeivé, a kupolák foglyaivá válnak. A fantasztikus elemek jelenléte ellenére a szereplők realiztikus viszonyrendszerben mozognak a regényben, az iskola társadalmi tere itt is meghatározó, mint sok más ifjúsági fantasyban. Ebből fakad az is, hogy nemcsak a nyomozás szála, hanem a szereplők szociális és érzelmi kapcsolatai, pszichológiai történései is hangsúlyt kapnak és a bonyodalmak a lelki mechanizmusok szélesebb spektrumát fogják át, mint például a klasszikus detektívregényben, ahol a detektívet tulajdonképpen csak egyetlen érzelm, a kíváncsiság hajtja. A gyerekdetektívet nem a rejtély megoldása, hanem – ahogy a krimi noirban – az elkövető kézre kerítése, a morális rend helyreállítása motiválja, ezért az üldözés egy hosszabb részt tesz ki a cselekményben, ami a kalandregényhez viszi közelebb a műfajt és az olvasók figyelmét nem a múlt, hanem a regény jelen idejében történő események, elsősorban a nyomozókra leselkedő veszélyek kötik le. Lényeges párhuzam még a krimi noirral az is, hogy a bűntény nem individuális léptékű, hanem egy szélesebb társadalmi csoportot érint, hiszen a bűnözők a város, az ország feletti uralom megszerzésére törekcszenek. Összességében Mészöly Ágnes regénye egy olyan műfaji kombináció, amely a szereplői tudatokhoz hozzáférést biz-

tosító narratív technikák miatt képes az olvasók érdeklődését a karakterek érzelmei iránt is felkelteni.

A belső fókuszálás fókuszának az idősíkokkal együtt történő váltásai már a regény elején egy izgalmas elbeszélői diskurzust ígérnek. A különböző napszakokkal megnevezett, rövid fejezetek, mint később kiderül, nem ugyanahhoz a karakterhez köthetők. A narrátor mindig másik történet elbeszélésébe fog anélkül, hogy ezt az olvasó tudtára adná. Az elbeszélés tehát eleinte meghatározó információkat tart vissza, igen rejtélyes olyan alapkérdések vonatkozásában is, hogy mikor és hol játszódik, illetve kiről és miről fog szólni a történet.

Noha a következő részek már meglehetősen szokványosan és eseménycentrikusan folytatódnak, a belső perspektíva alkalmazása később is jó eszköznek bizonyul arra, hogy *suspense* hatást keltsen azáltal, hogy csak egy érzékelési fókuszhoz köthető tapasztalatok jelennek meg, minden más homályban marad az olvasó számára. Az elbeszélő négy főszereplőhöz kapcsolja a történetet, akik mint fókuszálók is megjelennek az elbeszélés más-más pontjain és közel egyenrangú státust töltenek be.

Érdekes módon az elmeolvasás képességét ez a regény a cselekménybe is beleszővi, mivel az egyik főszereplő, Seres Panni – kicsit ismerős módon – egy gyerekkorában elszenvedett villámcsapás következményeként beelát mások elméjébe. A figura ezzel az olvasó metaforájának tűnik: ahogy Panni beelát a fejekbe, olvassa mások gondolatait és ezt a képességet saját boldogulása szolgálatába állítja, az a fikcióolvasás előnyeit reprezentálja. Szerencsés megoldás, hogy a szerző a figura csodás telepatikus képességét narrációs szempontból is hasznosítja, így az újabb és újabb szereplőknek nem kell elismételni a történet addigi folyását. Tovább árnyalja a képet, hogy az olvasó hozzáférést kap az antagonista, a szintén elmeolvasó képességekkel rendelkező Sipeki érzelmi életéhez is. Kiderül például többek között, hogy a regény elején felvázolt egyik történet Sipeki kiskori lelki sérülését beszélte el. Ez a negatív szereplőhöz közelebb engedő eljárás az ellenfelet óhatatlanul humánusabbá teszi, és a tapasztalatlanabb olvasó számára esetleg megnehezíti, hogy morális ítéletet hozzon, a befogadói empátiás készségek fejlődése szempontjából azonban mindenképpen méltányolható a karakterek motivációinak pontosítása, árnyalása, ami a nagyobb kamaszok érzelmi kompetenciaszintjéhez is jobban illeszkedik. Ezzel kapcsolatosan egy visszatérő tendenciát is megfigyelhetünk: az ifjúsági irodalmi fikciók gyakran feltételeznek a morálisan elítélendő cselekedetek és az érzelmi képességek között összefüggést azzal, hogy a morálisan elítélhető magatartást egy érzelmi deficitre vezetik vissza.

Úgy tudjuk, hogy az empátia kialakulása egy változó időtartamú, intenzitású és sebességű folyamat, ami késő kamaszkorig tart. Általánosan elfogadott, hogy a gyerekek négyéves koruktól fogva lesznek képesek mások érzéseinek megértésére, de ez csak egyszerűbb szituációkra érvényes, az empátiás képességek differenciálódása elhúzódik. Például csak hét-nyolc éves korukban értik meg azt, hogy a személyek pozitív környezetben is lehetnek rosszkedvűek, mert az érzelmi váltásokat esetleg kellemetlen emlékek vagy általános diszkomfort állapot is okozhatja, illetve csak tíz-tizenegy

éves kor körül vonatkoztatják el az empátiát az egyéntől és alkalmazzák csoportok irányában. Ekkor jelentkezik az a viselkedés, hogy a gyerekek hajlamosak elrejtetni bizonyos érzéseiket, mert azok nem egyeznek meg a csoportéival (Kümmerling-Meibauer 2016). Az ifjúsági fikciónak ezzel a fejlődéssel kell lépést tartania, megfelelő tematikát kínálva és megfelelő kognitív kihívásokat támasztva az olvasóval szemben. A vizsgált regények itt említett aspektusai alapján is látszik, hogy a fikciós szöveg egy olyan páratlan invenció, amely lehetővé teszi befogadói számára, hogy megismerjék a humán érzelmi működés rejtelmét, átéljék mások érzéseit anélkül, hogy azokat teljesen átvennék, a szereplőkkel feltétlenül azonosulnának. A szöveg kínálta élmény elválaszthatatlan ezektől a tapasztalatoktól, az irodalmi fikciók ezért az olvasók érzelmi bevonásával nemcsak egy külső szocializációs feladatot teljesítenek, hanem irodalmi literációs funkciót is betöltenek.

Kapcsolattartó szerző:
Szilvássy Orsolya
Gál Ferenc Egyetem
Pedagógiai Kar
5540 Szarvas
Szabadság út 4.
szilvassy.orsolya@gfe.hu

Corresponding author:
Orsolya Szilvássy
Faculty of Pedagogy
Gál Ferenc University
Szabadság str. 4.
5540 Szarvas, Hungary
szilvassy.orsolya@gfe.hu

Hivatkozás: Szilvássy, O. (2024). Az olvasók érzelmi bevonása a kortárs ifjúsági krimiben. *Deliberationes*, 17(1), 106–114.

IRODALOMJEGYZÉK

Elsődleges források

- Mészöly, Á. (2020). *A Kupolák Titka*. Budapest: Cerkabella.
Szécsi, N. (2012). *Mandragóra Utca 7*. Budapest: Európa Kiadó.

Másodlagos források

- Gallese, V., & Wojciehowski, H. (2011). How Stories Make Us Feel: Toward an Embodied Narratology. *California Italian Studies*, 2(1), 153–162. <https://doi.org/10.5070/c321008974>
Hogan, P. C. (2003). *The Mind and its Stories: Narrative Universals and Human Emotion*. Cambridge, Cambridge University Press.
Horváth, M. (2020). *A történetmondás eredete*. Budapest: Typotex.
Keen, S. (2006). A Theory of Narrative Empathy. *Narrative*, 14(3), 207–236. <https://doi.org/10.1353/nar.2006.0015>
Kidd, D. C., & Castano, E. (2013). Reading Literary Fiction Improves Theory of Mind. *Science*, 342(6156), 377–380. <https://doi.org/10.1126/science.1239918>

- Kovács, A. B. (2022). A félelem élvezete. *NCOGNITO - Kognitív Kultúraelméleti Közlemények*, 1(1), 5–19. <https://doi.org/10.14232/ncognito/2022.1.5-19>
- Kümmerling-Meibauer, B. (2016). Emotional connection: Representation of emotions in young adult literature. In *Contemporary adolescent literature and culture* (pp. 137-148). Routledge.
- Nikolajeva, M. (2002). *The Rhetoric of Character in Children's Literature*. Scarecrow, Lanham.
- Nikolajeva, M. (2014). *Reading for Learning. Cognitive Approaches to Children's Literature*. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamin's Publishing.
- Ortony, A., Clore, G. L., & Collins, A. (2022). The Cognitive Structure of Emotions. <https://doi.org/10.1017/9781108934053>
- Szilvássy, O. (2022). A félelem játszóterén. *NCOGNITO - Kognitív Kultúraelméleti Közlemények*, 1(2), 72–92. <https://doi.org/10.14232/ncognito/2022.2.72-92>
- Szilvássy, O. (2023). *Budapesti bűnügyek kamaszoknak. Partitúra*, 17(1), 67–84. <https://doi.org/10.17846/pa.2022.17.1.67-84>
- Tooby, J., & Cosmides, L. (2000). Evolutionary Psychology And The Emotions. *Handbook Of Emotions*, 2(2), 91-115.
- Tooby, J., & Cosmides, L. (1992). The Psychological Foundations of Culture. *The Adapted Mind: Evolutionary Psychology And The Generation Of Culture*, 19(1) 19-136.
- Vermeule, B. (2010). *Why Do We Care About Literary Characters?* Jhu Press.